Sivistyskeskus/ Varhaiskasvatus

Perhepäivähoidon toimintasuunnitelma 2022-2023

Yksikön nimi: Kangasalan kunnallinen ja yksityinen perhepäivähoito
Yksityisen valvonnan viranomaiset, yksityiset ja kunnalliset perhepäivähoitajat ovat laatineet yhteistyössä tämän toimintasuunnitelman syyskuussa 2022
Kirjaajat: Tuija Pitkänen, Elina Laitinen ja Mari Sandström

1. Kunnallinen ja yksityinen perhepäivähoito

Toimintasuunnitelmaa noudatetaan Kangasalla yksityisessä ja kunnallisessa perhepäivähoidossa. Perhepäivähoitaja toimii omassa kodissaan ja hän vastaa tuottamansa varhaiskasvatuspalvelun Kangasalan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesta toteutumisesta.

Kangasalla toimii kolme kunnallista ja 22 yksityistä perhepäivähoitajaa. Kaupungin nettisivuilta löytyy yleistä tietoa perhepäivähoidosta ja hoitajien yhteystietoja; kunnallinen perhepäivähoito ja yksityinen perhepäivähoito sekä yksityisen perhepäivähoidon valvonnasta. Lisätietoa yksityisen perhepäivähoidon valvonnasta saa valvontaviranomaisilta Mari Sandström, puh.050 395 6656, ja Elina Laitinen, puh. 050 598 3247.

Kunnallisten perhepäivähoitajien perhepäivähoitopaikoista saa tietoa Kangasalan varhaiskasvatuksen palveluohjauksesta . Kangasalla toimivien yksityisten perhepäivähoitajien perhepäivähoitopaikoista saa tietoa Kangasalan Yksityiset Päivähoitajat ry:n nettisivuilta Home (kangasalanypph.com).

Varhaiskasvatuksen erityisopettajien yhteystiedot:
- Yksityinen perhepäivähoito: Minttu Mali, 040 133 6221, koordinoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja
- Kunnallinen perhepäivähoito: Johanna Laaksonen, 050 550 9734, varhaiskasvatuksen erityisopettaja

2. Kehittämiskohteet

Kangasalan varhaiskasvatuksen yhteisenä kehittämiskohteena on

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen
1. Varhaiskasvatuksen pedagogisesta toiminnasta ja arjen käytännöistä tiedottaminen huoltajille
    - hyödynnetään aktiivisesti jo käytössä olevia tiedottamisen keinoja ja välineitä esim. lisäämällä kuvia ja pedagogista dokumentointia.
    - avataan huoltajille pedagogista toimintaa arjen kohtaamisissa keskusteluissa ja viestinnässä.
    - yhteistä keskustelua perhepäivähoitajien kesken varhaiskasvatussuunnitelman sisällöistä

Perhepäivähoidon yhteinen kehittämiskohde
Kangasalan varhaiskasvatussuunnitelmaan perehtyminen
1. Uuden lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeen käyttöön ottaminen
    - yhteinen koulutuksellinen tilaisuus syksyn 2022 aikana

2. Uuden vasun sisältöjen avaaminen toimintakauden tavoitteena
    - yhteiset koulutukselliset tilaisuudet toimintavuoden aikana

3. Toimintaperiaatteet

Perhepäivähoidon toimintaa (arvoja, puitteita ja sisältöjä) määrittävät varhaiskasvatuslaki ja Kangasalan varhaiskasvatussuunnitelma, joka on velvoittava. Syksyisin laaditaan uusi perhepäivähoidon toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelman sekä lasten vasujen pohjalta perhepäivähoitajat laativat lapsiryhmäkohtaisen toimintasuunnitelman.

Kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudesta käytetään perhepäivähoidossa termiä arjen pedagogiikka. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki päivän eri tilanteet ja tapahtumat nähdään tärkeiksi ja että ne sisältävät oppimiskokemuksia. Lapsi oppii vuorovaikutuksessa lasten, aikuisten ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Arjen pedagogiikka toteutuu perhepäivähoidossa luontevasti ja joustavasti. Käytännön tilanteet tulee olla pedagogisesti perusteltuja.

Perhepäivähoito toimintamuotona tarjoaa lapselle kodinomaisen, kiireettömän ja turvallisen mahdollisuuden kasvaa ja kehittyä pienessä ryhmässä tutun ja pysyvän aikuisen kanssa. Pieni ryhmä mahdollistaa lasten yksilöllisen huomioimisen ja kiinteän yhteistyön huoltajien kanssa. Perhepäivähoitaja vastaa hyvästä vuorovaikutuksesta lasten ja huoltajien kanssa, mikä edesauttaa lasten viihtyvyyttä, oppimista ja turvallisuudentunnetta. Perhepäivähoidossa käytetään vertaissovittelua lasten ristiriitatilanteiden selvittelyssä.

Perhepäivähoidossa sanotetaan tunteita ja pohditaan miltä jokin tunne näyttää. Lasten kanssa käytetään mm. kuvia, tunnekortteja, lauluja, loruja sekä luetaan aiheeseen liittyviä satukirjoja. Mietitään yhdessä lapsen kanssa, milloin on lapsesta itsestä tuntunut samalta kuin esim. sadussa. Pohditaan millä mielellä tullaan hoitoon (mikä tunne). Huoltajille kerrotaan hakiessa päivän aikana käsitellyistä tunteista. Tunteet ovat läsnä arjen kaikissa tilanteissa ja niitä käsitellään siinä hetkessä.

Lapset ja perheet kohdataan tasavertaisesti. Lapsella on oikeus tulla hyväksytyksi omana itsenään. Toiminnassa huomioidaan, että kaikilla lapsilla mahdollisuus osallistua, olla osallinen ryhmässä sekä ilmaista mielipiteensä. Kehotunnekasvatusta toteutetaan lapsen ikätaso huomioiden arjen eri tilanteissa. Lasten kanssa nimetään kehonosia esim. vaipanvaihdon yhteydessä, pukemistilanteissa sekä keskustelaan vessarauhasta ja siitä mitkä alueet kehossa ovat yksityisiä. Perhepäivähoidossa korostuu ekologisuus ja taloudellisuus. Lähiympäristö ja luonnossa oppiminen sekä kestävä kehitys ovat hyvin läsnä arjen tilanteissa.

Ruokailu ja ruokakasvatus ovat perhepäivähoidossa pedagogista toimintaa ja osa kokonaisvaltaista hyvinvointioppimista. Makumieltymykset ja ruokatottumukset syntyvät varhain ja kantavat pitkälle tulevaisuuteen. Kun lapset ja aikuiset syövät yhdessä, lapset saavat tärkeän mallin ravitsemuksellisesti riittävästä syömisestä ja hyvistä, toiset ruokailijat huomioivista pöytätavoista.

Perhepäivähoitajan pedagogisen toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin tueksi on laadittu varhaiskasvatuksen toiminnan vuosikello, oppimisen alueet. Vuosikello on käytettävissä kaikilla kunnallisilla ja yksityisillä perhepäivähoitajilla. Vuoden kierrossa huomioidaan vuoden ajan vaihtelut ja juhlapyhät.

Perhepäivähoitajalla on suuri rooli oppimisympäristön rakentajana, sillä toiminta tapahtuu hänen kodissaan ja hän ainoana aikuisena huolehtii lapsen tarpeista koko varhaiskasvatuspäivän ajan. Perhepäivähoitajilta edellytetään perhepäivähoitajan ammattitutkintoa tai muuta varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset täyttävää tutkintoa.

Mahdollisesti myös perhepäivähoitajan perheen jäsenet näkyvät lasten varhaiskasvatuspäivien arjessa. Perhepäivähoitaja toimii vuorovaikutustilanteissa mallina ja hän tukee, on läsnä ja luo mahdollisuuksia hyvään vuorovaikutukseen.

Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Uusia lukutaitoja tarvitaan, koska tietoyhteiskunta on muuttanut lukemisen tapoja ja lukutaidon merkitystä. Uudet lukutaidot sisältävät ohjelmointi osaamisen, medialukutaidon ja digitaalisen osaamisen kokonaisuudet.

Ohjelmointikasvatusta toteutetaan tutkimalla ja nimeämällä arjen teknologiaa ja laitteita. Yhdessä mietitään niiden tarkoitusta ja toimintaa sekä ihmetellään asioita ja etsitään vastauksia. Ohjelmointikasvatukseen tutustutaan kokeilemalla eri laitteita sekä leikkimällä ja pelaamalla.

Katsomuskasvatus tukee lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista. Katsomuskasvatusta toteutetaan kaikkien lasten kanssa, huomioiden perheiden toiveet. Katsomuskasvatuksen tavoitteena on auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan omia ja toisten lasten perheiden katsomuksellisia ja kulttuurisia perinteitä. Perhepäivähoitokodissa tutustutaan lasten perheiden katsomuksiin sopien asiasta huoltajien kanssa.

4. Kehittäminen ja arviointikäytänteet

Perhepäivähoidon toimintaa tulee arvioida ja kehittää laadun arvioinnin vuosisuunnitelman mukaisesti. Perhepäivähoidon toimintasuunnitelmaa arvioidaan kerran vuodessa keväällä perhepäivähoitajien yhteistyötapaamisessa. Perhepäivähoidon yhteistyötapaamisessa syksyisin päivitämme perhepäivähoidon yhteisen toimintasuunnitelman ja vahvistamme toimintakauden kehittämiskohteet.

Perhepäivähoitaja suunnittelee, toteuttaa ja arvioi omaa toimintaansa Kangasalan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Perhepäivähoitaja tekee oman lapsiryhmänsä toimintasuunnitelman lasten vasukeskustelun pohjalta. Siinä tulee myös lapsen ja huoltajien ääni kuuluviin ja osallisuus toteutuu. Jos perhepäivähoitoa toteutetaan ns. parityöskentelynä, niin perhepäivähoitaja käy omat lasten varhaiskasvatuskeskustelut lasten huoltajien kanssa. Lapsiryhmän toimintasuunnitelman toteutumista perhepäivähoitaja arvioi kaksi kertaa vuodessa.

> **Toiminnan suunnittelu** lähtee lapsiryhmästä nousevista tarpeista ja tavoitteista. Lasten havainnointi, kuuntelu ja toiveet sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa toiminnalle asetetut tavoitteet ovat keskeisiä suunnittelussa huomioitavia asioita. Perhepäivähoidossa arjen pedagogiikka painottuu arjessa oppimiseen. Arjen tilanteet tulee olla pedagogisesti perusteltuja.

Lasten havainnointi, toiminnan dokumentointi ja arviointi ovat osa perhepäivähoitajan ammatillista toimintaa ja osaamisen kehittämistä. Dokumentointikäytänteet kirjataan tarkemmin ryhmän omassa toimintasuunnitelmassa.

> **Dokumentointia** voidaan toteuttaa esim. viikko- tai kk-kirjeellä, viestivihoilla, Whats App-viesteillä (yksityinen pph). Näissä kerrotaan toteutuneesta toiminnasta peilaten sitä varhaiskasvatussuunnitelmaan. Dokumentointia tehdään myös valokuvin ja hakutilanteissa suoraan perheille kertoen.
> Dokumentointia toteutetaan erilaisia digitaalisia välineitä ja menetelmiä käyttäen

Perhepäivähoitajat osallistuvat kaupungin järjestämiin koulutus- ja tiedotustilaisuuksiin. Perhepäivähoitajat vastaavat oman toimintansa laadukkaasta toteutumisesta, arvioinnista ja kehittämisestä.

5. Oppimisympäristö

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristökäsite sisältää varhaiskasvatuksessa muun muassa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden. Vuorovaikutuksen lähtökohtana on lapsen sensitiivinen kohtaaminen ja kannustavan, iloa ja onnistumisia tuottavan ilmapiirin rakentaminen.

Lapsi oppii myönteisessä ilmapiirissä ja eri aistejaan käyttäen. Hän oppii mallista ja tarkkailee, leikkii, kokeilee ja ihmettelee. Oppimista tapahtuu koko ajan kaikissa arjen tilanteissa ja ympäristöissä. Lapsi käsittelee ja jäsentää tietoa aktiivisesti, ja oppiminen on kokonaisvaltaista.

Perhepäivähoitaja on lapsen hyvän päivän avainhenkilö eli hän luo lapselle oppimista edistävän oppimisympäristön ja järjestää lapsen ikätasoa vastaavaa toimintaa. Hän on sensitiivinen aikuinen, joka kannustaa ja rohkaisee lasta toimimaan, tutkimaan ja oppimaan. Perhepäivähoitaja huolehtii yksin lapsiryhmänsä kaikista arjen toiminnoista, varhaiskasvatuspäivän sisältöjä määrittävät eri-ikäisten lasten tarpeet ja mielenkiinnonkohteet.

Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä lasten kanssa. Luonto sekä pihat, leikkipuistot ja muut rakennetut ympäristöt ovat myös varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä. Ne tarjoavat kokemuksia, materiaaleja ja monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin ja tutkimiseen. Niitä hyödynnetään liikunta- ja luontoelämysten ja oppimisen paikkoina.

Lasten kanssa arvioidaan ja pohditaan eri välineissä olevan tiedon luonnetta ja luotettavuutta. Mediavälineitä hyödynnetään lasten kanssa oppimiseen ja tiedon hakuun. Monilukutaitoa kehittävät lehdet, kuvat, kirjat sekä retkillä otetut valokuvat. Lähiympäristössä olevien liikennemerkkien ja erilaisten logojen tutkiminen ovat osa uudet lukutaidot-ohjelman sisältöä.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ja vierailut esimerkiksi kirjastoon, museoon, kulttuuriperintö-kohteisiin, teatteriin ja huoltajien työpaikoille rikastavat lasten oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöjen suunnittelu tarjoaa myös luontevan yhteistyömahdollisuuden henkilöstön ja huoltajien välille.

6. Pedagoginen tuki

Perhepäivähoidossa lapsen kehitystä ja oppimista tuetaan tarpeiden edellyttämällä tavalla. Perhepäivähoidossa olevat lapset ovat yleisen tuen piirissä. Yleinen tuki on arjessa tapahtuvaa tukea, jonka tarve arvioidaan jokaisen lapsen kohdalla erikseen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa yhdessä huoltajien kanssa.

Jos perhepäivähoitajan lapsiryhmässä on tehostetun tai erityisen tuen piiriin kuuluvia lapsia, saa perhepäivähoitaja neuvoa ja ohjausta lapsen huoltajilta, esimieheltään, valvontaviranomaiselta ja varhaiskasvatuksen erityisopettajalta tai muilta asiantuntijoilta.

Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalvelusta tehdään hallintopäätös. Huoltajien kuuleminen toteutetaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma keskustelussa, jossa läsnä myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Lapsen varhaiskasvatus- keskustelun yhteydessä huomioidaan myös vieras- ja monikielisten lasten suomen kielen tukeminen.

Sähköinen perhekeskus, www.kangasala.fi/perhekeskus
Sähköisestä perhekeskuksesta löytyy kaikki lapsille, nuorille ja perheille suunnatut palvelut samasta paikasta. Palvelut on jaoteltu ikäryhmittäin ja elämäntilanteen mukaan, ja tietoa löytyy sekä kaupungin että kolmannen sektorin palveluista. Arjen tietopankki -osiosta löytyy lapsen ja nuoren hyvinvointia tukevaa tietoa ja käytännöllisiä neuvoja arkeen.

7. Tiedottaminen

Tiedottaminen ja tiedon kulku ovat merkittäviä asioita perhepäivähoidon arjessa. Perhepäivähoitaja kantaa vastuun siitä, että lapsen huoltajat ovat tietoisia perhepäivähoitajan työssä tapahtuvista asioista. Hän tiedottaa lasten huoltajia vain heidän omaa lastansa koskevista asioista eli huomioi salassapitosäännökset.

Kunnallisten perhepäivähoitajien tiedottamisessa noudatetaan kaupungin varhaiskasvatuksen tiedottamisen linjauksia. Yksityiset perhepäivähoitajat sopivat tiedottamisen käytänteen huoltajien kanssa. Perhepäivähoitajan ryhmän toimintasuunnitelmassa kirjataan perhepäivähoitokodissa huoltajien kanssa sovitut tiedottamiskäytänteet.

Perhepäivähoitajien on mahdollista julkaista Lasten Kangasala Facebook sivuilla perhepäivähoidon toiminnan sisältöä arjessa huomioiden tietosuoja- ja salassapitosäädökset.

Pedagogisesta toiminnasta ja arjen käytännöistä voidaan kertoa huoltajille sähköisiä viestintäkanavia hyödyntäen (instagram, Päikky, WhatsApp). Tärkeintä on päivittäiset kohtaamiset ja keskustelu kasvokkain huoltajien kanssa.

8. Yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Vastuu yhteistyön toteuttamisesta ja suunnitelmallisuudesta on perhepäivähoitajalla. Yhteistyökäytänteistä sovitaan huoltajien kanssa pidettävässä alkukeskustelussa tai palvelusuunnitelmaa laadittaessa.

Jokaisen lapselle laaditaan erikseen lapsen varhaiskasvatussuunnitelma noin kahden kuukauden kuluessa lapsen varhaiskasvatuksen alettua.

Perhepäivähoitajien keskinäiset tapaamiset varhaiskasvatuspäivän aikana mahdollistavat lasten toimimisen suuremmassa vertaisryhmässä. Perhepäivähoitajat suunnittelevat yhteisissä tapaamisissaan monipuolista toimintaa esim. erilaisten leikkien ja pelien muodossa.

Perhepäivähoitajan oman ryhmän toimintasuunnitelmassa kirjataan perhepäivähoitokodissa käytössä olevat yhteistyötahot ja toimintatavat.

9. Yksityisen perhepäivähoidon ohjaus, neuvonta ja valvonta, yhteistyörakenteet

Kunnalla on lakisääteinen velvollisuus hyväksyä, ohjata ja valvoa kunnan alueella tuotettua yksityistä varhaiskasvatusta. Yksityisen perhepäivähoidon toimintaa valvotaan seutukunnallisesti tehtyjen linjausten mukaisesti. Seutukunnalliset ohjaus ja valvonta käytänteet ovat luettavissa Tampereen kaupunkiseudun nettisivuilla. Yksityinen perhepäivähoitaja vastaa palvelun laadusta ja siitä, että asiakkaalle järjestettävä palvelukokonaisuus täyttää sille asetetut vaatimukset.

Kangasalla perhepäivähoidon valvontaviranomaisina toimivat varhaiskasvatusyksikön johtajat Elina Laitinen ja Mari Sandström. Valvontaviranomaiset toteuttavat ohjausta ja neuvontaa yleisellä tiedottamisella, kotikäynneillä, puhelinkeskusteluilla sekä koulutus- että yhteistyötapaamisissa. Suunnitellut valvontakäynnit toteutetaan kerran vuodessa perhepäivähoitajan kanssa sopien. Valvonnan teemaa ja sisältöä määritellään vuosittain yhteistyössä yksityisen perhepäivähoitajien kanssa. Tämä vuoden valvonnan teemana on uuden Kangasalan varhaiskasvatussuunnitelman käyttöönotto.
-
Valvontaviranomainen ja perhepäivähoitaja yhdessä seuraavat toiminnan kehittymistä seuraavasti:

- Perhepäivähoidon toimintasuunnitelma on yhdessä laadittu ja päivitetty yksityisten perhepäivähoitajien edustajien kanssa

- Perhepäivähoitajat laativat oman lapsiryhmän toimintasuunnitelman lasten varhaiskasvatussuunnitelmien ja kaupungin vasun pohjalta ja he itse arvioivat toimintasuunnitelman toteutumista toimintavuoden lopussa (touko-kesäkuu)

Erilaiset palautteet, asiakastyytyväisyyskyselyt huoltajille, henkilöstökyselyt ja lasten antamat arvioinnit tuottavat tietoa perhepäivähoidon toiminnan kehittymisestä kuntatasolla ja perhepäivähoitajalle itselleen

- Oman työn suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen ovat pedagogisen toiminnan perusta ja oman ammatillinen kehittymisen seurantaa.

10. Yksityinen palveluntuottaja

Vastuu toiminnan laadusta, omavalvonta
Yksityinen perhepäivähoitaja on varhaiskasvatuksen ammattilainen, joka työskentelee itsenäisenä yrittäjänä omassa kodissaan. Häntä koskevat varhaiskasvatuksen lait ja määräykset. Perhepäivähoitaja määrittelee itse oman perhepäiväkotinsa varhaiskasvatusmaksut, kuuluu ennakkoperintärekisteriin ja maksaa veronsa ennakkoverona. Yksityinen perhepäivähoitaja on yksityinen ammatinharjoittaja, joka voi markkinoida toimintaansa haluamallaan tavalla ja päättää itse lapsiryhmänsä kokoonpanon lain määrittämissä puitteissa.

Asiakkaan kanssa palvelusopimuksen laadinta
Perhepäivähoitaja tekee lapsen huoltajan kanssa kirjallisen, molempia osapuolia sitovan, palvelusopimuksen, jossa määritellään varhaiskasvatusmaksut ja -ajat sekä lapsen palvelutarve. Perhepäivähoitaja ilmoittaa Kelaan omalta osaltaan tiedot uusista asiakkaista, joka mahdollistaa yksityisen hoidon tuen hakemisen lapselle. Huoltajat hakevat yksityisen hoidon tukea lapselle Kelasta. Yksityisen hoidon tuen maksamisen edellytyksenä on, että kaupunki on hyväksynyt varhaiskasvatuksen palvelujen tuottajan.

Omavalvonta
Omavalvonta on palveluiden laadun ja sisällön ensisijainen valvontamenetelmä. Yksityiset perhepäivähoitajat laativat omavalvonta- ja turvallisuussuunnitelman, jotka ovat nähtävissä perhepäivähoitokodissa. Turvallisuussuunnitelmassa on kirjattu toimintaohjeita erilaisiin turvallisuuteen liittyviin tilanteisiin. Varhaiskasvatuksen omavalvonnan laatimista ohjaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) Määräys yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen toimipaikkakohtaisen omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta.

Osaamisen kehittäminen, täydennyskoulutus

Perhepäivähoitajat osallistuvat kaupungin järjestämiin koulutus-, tiedotus- ja yhteistoimintatilaisuuksiin sekä hankkivat tämän lisäksi täydennyskoulutusta itsenäisesti.